

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií Brno

Dětské centrum
pedagogika volného času
v předškolním věku

(bakalářská práce)

Vedoucí bakalářské práce:
PaedDr. Mazánková Libuše, Dr.

Vypracovala:
Dolejší Marcela, DiS.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Dětské centrum - pedagogika volného času v předškolním věku“ vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

Havlíčkův Brod, 25. března 2007

Dolejší Marcela, DiS.

Poděkování:

Děkuji vedoucí práce PhDr. Mazánkové za odborné vedení práce, poskytování rad, odborných zkušeností a ochotu při vedení bakalářské práce. Rovněž děkuji všem rodičům, kteří se zúčastnili výzkumu k dané problematice.

Havlíčkův Brod, 25. března 2007

Dolejší Marcela, DiS.

Obsah

Úvod	5
1. Teoretická část	7
1.1 Pedagogika volného času	7
1.2 Organizace dětského centra	9
1.2.1 Finanční zajištění	10
1.2.2 Materiální zajištění	10
1.2.3 Prostorové zabezpečení	10
1.2.4 Personální zajištění	11
1.2.5 Účastníci činnosti	11
1.2.6 Časové možnosti	12
1.2.7 Obsah činnosti	13
2. Empirická část	21
2.1 Stanovení cílů	21
2.2 Problémy a výzkumné hypotézy	21
2.3 Charakteristika zkoumaného vzorku	22
2.4 Metodologie pedagogického výzkumu	23
2.5 Výzkumná data a výsledky výzkumu	24
Závěr	32
Resumé	34
Seznam použité literatury	35
Přílohy	38

Úvod

„Výchova dětí je činnost, při níž musíme obětovat čas, abychom ho získali.“

J.J. Rousseau

V předškolním období se dítě více „vzdaluje“ od svých rodičů, hledá si nové kamarády. Pro dítě je důležité, aby si na kamarády zvykalo, učilo se orientovat v pravidlech lidského soužití. Ve společnosti kamarádů je mu dobře, může se od nich naučit nové věci, přináší mu to radost, ale někdy i zklamání.

„Velká většina dětí předškolního věku chodí do mateřské školy. Mnohé tam přicházejí během 4. roku a v posledním roce před školou dochází více než 90%. Podle profesora Matějčka by všechny děti měly mít nárok na mateřskou školu už ze zákona. Ne „povinnost“, jako je povinná školní docházka, nýbrž „nárok“, což znamená, že pokud rodina o přijetí svého dítěte do školky požádá, mělo by se jí vyhovět. Dítě by nemělo být odmítnuto proto, že tam není místo, např. pro děti matek na mateřské dovolené. V současné době je praxe bohužel opačná, často je v mateřské škole moc dětí. Dvacet dětí pohromadě není, z psychologického hlediska, přirozená dětská skupina v tomto věku. To bývá také hlavní příčinou, proč některé děti nejsou schopny se v prostředí mateřské školy dobře přizpůsobit. Paní učitelky i školští organizátoři jsou si tohoto problému vědomi a starají se, aby tento nepříznivý efekt byl co nejvíce potlačen.“¹

Podle Matějčka existuje určité procento dětí úzkostných, dětí s autistickými rysy nebo dětí s jinými povahovými charakteristikami. Ty mateřskou školu nesnášejí a pro ně je vhodnější zajistit výukovou i sociální předškolní přípravu jinak. Bohužel již ve své publikaci neuvádí jak. Podle mého názoru by tuto mezeru v našem pedagogickém systému mohla zastoupit dětská centra, ve kterých se děti setkávají se svými vrstevníky, učí se komunikaci a získávají návyky jak trávit svůj volný čas i v budoucnosti.

¹ Matějček, Z. *Prvních šest let ve vývoji a výchově dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. s.141

Pokud se rodiče rozhodnou, že z nějakého důvodu nechtějí, aby dítě chodilo do mateřské školy (někdy jsou to závažné zdravotní problémy dítěte, finanční situace rodiny, vzdálenost mateřské školy od místa bydliště, apod.), chodit tam nemusí. Podle mého názoru není mateřská škola nutností. Děti v předškolním období by ale měly poznat svět svých vrstevníků, měly by znát pravidla, práva a povinnosti soužití s jinými dětmi. Je dobré, když rodič najde dítěti mateřské centrum nebo vhodný zájmový kroužek, do kterého může pravidelně chodit a poznat tam kolektiv dětí, který je pro něho v tomto období velmi důležitý. Bohužel takovýchto kroužků nebo center je velmi málo, zejména v malých městech. Sama žiji v malém městě a nevím o žádném mateřském či dětském centru, kde by se mohly předškolní děti a jejich rodiče scházet. Právě toto zjištění mne přivedlo k myšlence vypracovat bakalářskou práci na téma „Dětské centrum - pedagogika volného času v předškolním věku.“

Cílem mé práce je vypracovat základní osnovu projektu, podle které by mohlo, být založeno dětské centrum pro předškolní děti. Nevím, zda by o tento druh volnočasové činnosti měla zájem společnost, a proto jsem do své práce zařadila i výzkumnou část, kde se snažím zjistit zájem o vytvoření dětského centra pro děti předškolního věku v našem městě. Výzkumná část zahrnuje i očekávání veřejnosti.

Ve své práci se zaměřuji na problematiku trávení volného času v předškolním věku a existenci volnočasových center pro tuto věkovou skupinu. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První část, **teoretickou**, jsem rozčlenila do níže uvedených kapitol. V první kapitole se věnuji problematice volného času a její stručné historii. Ve druhé kapitole se zabývám samotnou organizací volnočasového centra pro předškolní děti, jeho náplní, programem, finančním a materiálním zajištěním. V druhé části, **empirické**, se snažím získat informace, zda má veřejnost zájem na vytvoření dětského centra a co od něho očekávají. K získání těchto poznatků jsem zvolila metodu dotazníku, kterým jsem oslovila ženy na mateřské dovolené a rodiče dětí v mateřských školách. V závěru se vracím k cílům a pracovním hypotézám, uvádím další problémy a jejich možná řešení.

Předpokládám, že veřejnost bude mít velký zájem o založení dětského centra pro děti předškolního věku. A doufám, že má bakalářská práce nebude pouze písemností, která se uloží do archívu, ale že bude inspirovat k realizaci centra pro předškolní děti.

1 Teoretická část

1.1 Pedagogika volného času

„Volný čas (angl. leisure time; franc. le loisir) je oblastí živě se rozvíjející a současně přinášející řadu problémů. Vzhledem k častým proměnám společnosti má volný čas rychlý průběh svého vývoje. Volný čas a systém jeho aktivit a institucí je dynamickou a málo ustálenou oblastí života současného člověka. Ve srovnání s některými sociálními institucemi má za sebou relativně krátkou historii. Přední francouzský sociolog volného času Joffre Dumazedier (1915 - 2002) pokládá sice volný čas za součást života předchozích civilizací a nalézá ho již u aristokracie antického Řecka nebo v období renesance. Jeho masový rozvoj však právem klade až do 19. a 20. století. Za základní rysy volného času pokládá: svobodnou volbu účasti na jeho aktivitách, bezprostřední „neužitečnost“ a poskytování radosti i uspokojování osobních potřeb. Jako hlavní funkce volného času se uvádějí: odpočinek, zábava a rozvoj osobnosti.“² Střediska pro volný čas dětí a mládeže, které vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č.432 ze dne 31. července 1992 dělí na domy dětí a mládeže a stanice zájmových činností, mají u nás více než padesátiletou historii. V otázkách praktické realizace má náš model pedagogiky volného času po revoluci 1989 poměrně jasnou strukturu:

- a) společenské organizace pro děti, mládež a dospělé (Pionýr, Mravenec)
- b) církve, církevní instituce a organizace s náboženským zaměřením
(Kluby křesťanské mládeže)
- c) mládežnické složky politických stran nebo spolupracující s politickými stranami
(Komunistický svaz mládeže)
- d) mimoškolní činnost škol a jiných školských zařízení (školní kluby a družiny, internáty, kroužky domovů mládeže)
- e) střediska pro volný čas dětí a mládeže, definovaná vyhláškou MŠMTV ČR č.432³

² Hofbauer, B. *Děti, mládež a volný čas*. 1.vyd. Praha: Portál. 2004. s.12

³ Vyhláška MŠMTV ČR č.432

Aktivity a instituce volného času se dnes uplatňují ve všech prostředích života a výchovy dětí a mládeže: v rodině, činnosti školy mimo vyučování, ve specifických institucích a sdruženích, v obcích i médiích jako dalších prostředích každodenního života. Aktivity volného času vstoupily do všech pracovních dnů žáků škol i dospělých. Staly se nedílnou součástí všech fází lidského života od dětství až po seniorský věk.

Volný čas je třeba citlivě pedagogicky ovlivňovat a je možné ho posuzovat z mnoha různých pohledů, v úvahu přichází pohled ekonomický, sociologický, sociálně psychologický, politický, zdravotně hygienický, pedagogicko-psychologický, historický. Tyto jednotlivé složky se však prolínají a nelze je posuzovat odděleně. Pedagogicko-psychologické hledisko bere v úvahu věkové, individuální zvláštnosti dětí i jejich respektování ve volném čase. Z pedagogického hlediska má volný čas dětí a mládeže dva úkoly:

- Výchova ve volném čase: naplňování volného času smysluplnými aktivitami rekreačními i výchovně vzdělávacími
- Výchova k volnému času: seznámí jedince s množstvím zájmových aktivit, poskytne mu v nich základní orientaci, pomůže mu najít oblast zájmové činnosti, která mu poskytne možnost seberealizace a sebeuspokojení.

Zdravotně hygienický pohled na využití volného času sleduje především, možnosti podpory zdravého duševního tělesného vývoje člověka. Z hlediska sociologického a sociálně psychologického je zapotřebí sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů, zda pomáhají tyto vztahy kultivovat. Je zřejmé, že způsob využívání volného času u dětí je ovlivněno sociálním prostředím. Zvláště silný je vliv rodiny. Rodiče slouží svým dětem jako vzory, buď pozitivní, či negativní.

Pokud chceme naše děti dobře vychovávat a pomoci jim s výběrem činností pro volný čas, je třeba začít od narození. Není přece možné, abychom sklízeli ovoce, když jsme teprve zasadili strom. Čas dítěte do předškolního věku je v podstatě plně organizován v rodině, své místo mají při správné výchově jak zábava, tak odpočinek a více-méně vyplňují veškerý čas dítěte. Rodina zůstává pro dítě a mladého člověka stále prvním prostředím, které pro jeho volný čas vytváří (či má vytvářet) příznivé podmínky.

Způsoby realizace volného času v našich rodinách se však v závislosti na jejím sociálním statutu, životním stylu i vztahu k volnočasovým potřebám dítěte od sebe značně odlišují. Žádoucím cílem je zájem každé rodiny o to, aby jejich děti mohly svůj volný čas prožívat smysluplně na základě svého dobrovolného rozhodnutí a současně za citlivého vedení ze strany rodičů, nebo dalších příslušníků rodiny. Výrazným rysem současné rodiny je také oslabování rodinných vztahů a neúměrné rozšiřování pracovní doby rodičů pod tlakem ekonomického a společenského postavení. Tím se prakticky volný čas rodiny ruší. Proto v posledních letech pronikají volnočasové aktivity i do nabídek mateřských škol pro děti, rodiče i jejich společnou činnost. Jsou to činnosti tělovýchovné, výtvarné, hudební, zájmové kroužky, dramatické umění aj. V některých větších městech vznikly projekty podporující volnočasové aktivity dětí v předškolním věku (mateřská škola jako centrum volného času, sportovní vyžití dětí a rodičů aj.). Stále je takovýchto institucí velmi málo. Doufejme, že se tato situace zlepší a pedagogice volného času se bude věnovat stále více lidí, nejen z řad odborníků, ale i rodičů.

1.2 Organizace dětského centra

Cílem práce dětského centra je zajišťování volnočasových aktivit dětí předškolního věku, rozšíření sportovních, pohybových, vědomostních a zájmových činností dětí. Nedílnou součástí je zapojení rodičů a jejich aktivní spolupráce při výchově svých dětí. Je důležité ukázat rodičům, jak lze pracovat a hrát si s dítětem doma. Dalším cílem je také vzdělávání rodičů formou besed s odborníky na aktuální společensky závažná témata.

Hlavní náplň činnosti dětského centra je zaměřena na organizaci a realizaci jednodenních či vícedenních kolektivních akcí pro děti a jejich rodiče, spojených se sportovním, pohybovým a kulturním vyžitím dětí. Další činností je organizování vzdělávacích besed s odborníky pro rodiče. Do činnosti centra spadá i spolupráce s dalšími organizacemi (např. s postiženými dětmi) a mateřskými školami.

O kvalitě činnosti střediska volného času rozhoduje několik činitelů. K nejdůležitějším patří např. finanční zajištění, materiální zajištění, prostorové zabezpečení, personální zajištění, účastníci činnosti, obsah činnosti, časové možnosti centra apod.

2.1.1 Finanční zajištění

Provozování volnočasového zařízení je velmi finančně náročná činnost. Finanční prostředky pro zajištění chodu centra, organizaci a realizaci náplně činnosti mohou být získávány z výtěžků akcí pořádaných centrem, z darů fyzických a právnických osob, sponzorů, z dotací z veřejných rozpočtů (např.obcí, krajů), z pravidelných příspěvků rodičů.

2.1.2 Materiální zajištění

Chceme-li kvalitně provádět zájmovou činnost, musíme k tomu mít odpovídající materiální podmínky. Možnost zajistit dostatek materiálu závisí na finančních možnostech centra a také na druhu plánovaných programů. Materiálu je nejvíce potřeba k činnostem technickým nebo výtvarným. Z toho vyplývá, že aktivity centra značně ovlivňuje dostupnost a cena materiálu. Předpokládá se, že hradit si budou rodiče materiál sami nebo na něj budou z části přispívat.

2.1.3 Prostorové zabezpečení

Vyhovující prostorové zabezpečení je známým problémem řady těchto zařízení. Kolik středisek pracuje ve vyhovujícím prostředí, a např. ve sklepních prostorech, budovách po dělnících apod.? Pro svůj projekt jsem si vybrala objekt bývalé mateřské školy, která byla zrušena v důsledku snižování populace v našem městě. Přízemní budova se nachází nedaleko od centra města v klidné oblasti. V jejím okolí je řeka a prostor vhodný pro vybudování dětského hřiště. Stručný popis a obrazový materiál je přikládán v příloze č.2.

2.1.4 Personální zajištění

V dětském centru mohou pracovat pouze lidé s pedagogickým vzděláním, aby byla zajištěna kvalitní náplň volnočasového centra. Ale samotné vzdělání nestačí, musí to být lidé, kteří mají hezký vztah k dětem, chtějí pomáhat rodičům s jejich výchovou, jsou trpěliví, tolerantní, kreativní apod. Pracovníci volnočasového centra jsou placeni na úrovni učitelů základních škol. Financování aktivit, pořádaných těmito pracovníky, je vázáno na program dětí. Každé centrum by mělo mít okruh externích pracovníků (studenti, pracovníci z praxe v jiných profesích).

2.1.5 Účastníci činnosti

Ve střediscích volného času by měli pracovníci respektovat věkové odlišnosti účastníků. Abychom mohli správně sestavit program v centru pro předškolní děti, musíme mít základní odborné vědomosti z oboru vývojové psychologie.

Období označované jako „předškolní věk“ je charakterizováno na svém počátku právě první společenskou emancipací dítěte a na svém konci pak nástupem do školy. Celý předškolní věk zabírá zhruba čtvrtý, pátý a šestý rok věku dítěte a v tomto časovém vymezení se mu budeme dále věnovat. Než však začneme mluvit konkrétně o jednotlivých složkách vývoje, vraťme se k termínu „předškolní věk“. První problém je již v tomto samotném tradičním názvu. Termín „předškolní“ naznačuje, že jde o dobu před školou a že to je vlastně pouhá příprava na významné budoucí období. Z hlediska vývojové psychologie není předškolní věk období přechodným (tím je naopak až mladší školní věk), nýbrž velkou vývojovou epochou, kdy dítě dále vyspívá po všech stránkách, tělesně, pohybově, intelektově, společensky i citově. Dítě v předškolním období udělá ve své vývoji obrovský skok. Možná to už tak nejsme schopni sledovat nebo si uvědomovat, protože dítě už chodí, většinou již srozumitelně mluví a zajímá se o svět.

Motorický vývoj dítěte

Z hlediska motoriky (pohybová schopnost organismu) dochází u dítěte v předškolním období k velkému zdokonalování, k větší hbitosti a k rozvoji pohybové koordinace. Předškolní dítě skáče, hopsá, leze po žebříku, rádo pracuje na pískovišti. Umí pracovat s modelínou a jinými výtvarnými materiály. K velkému rozvoji dochází také v používání kostek – zvládne složitější stavby (pyramidy). Rovněž kresba dítěte dostává vyspělejší ráz – od hlavonožců přechází k nakreslení postavy.

Kognitivní (poznávací) vývoj dítěte

V předškolním období dochází k velkému posunu v oblasti poznávacího vývoje. Kolem čtyř let života dítěte se významně rozvíjí názorové myšlení. Dítě si vytváří závěry o věcech na základě svého názoru, vnímání a tvorby představ (včetně usměrňování a vedení ze strany dospělých).

Vývoj řeči dítěte

Řeč dítěte se také zdokonaluje. Ve třech letech je dítě schopné přednést jednoduchou básničku, zazpívat krátkou písničku, pojmenovat základní barvy. Rozšiřuje si poznatky o sobě samém, o jiných lidech i o světě. U předškolního dítěte je typické, že nejdříve dospělým lidem tyká, je na to zvyklé z domácího prostředí. Teprve v posledním roce tohoto období se dítě učí lidem vykat.

2.1.6 Časové možnosti

Časové možnosti provozu centra vyplývají zejména z požadavků návštěvníků a časových možností jednotlivých pracovníků. V dopoledních hodinách je vhodný volný program pro děti. Rodiče centrum využijí na pohlídání svých dětí, když musí jít např. k lékaři, na úřady, na nákupy apod. V odpoledních hodinách jsou organizovány různé zájmové kroužky a aktivity podle nabídky centra. Ve večerních hodinách je prostor pro besedy a kurzy pro rodiče

2.1.7 Obsah činnosti

Náplň dětského centra může být různá a může se měnit podle potřeb dětí a rodičů.

Nejčastější aktivity v dětském centru:

- Hudba a pohybové aktivity

Vycházíme z přirozené potřeby každého dítěte pohybovat se, zpívat, dupat, tleskat, výskat apod. Je naprosto jisté, že když dítě zaslechne první tóny hudby - zpozorní. Poslechem hudby se dítě naladí a zkoncentruje. Poté se již začíná v různých formách procvičovat chůze, běh, poskočný krok. Děti se orientují v prostoru, mění směr pohybu a stále jsou v kontaktu s kamarády a hudbou. Ke všem pohybovým činnostem jsou využívány různé pomůcky jako např. míčky, švihadla, šátečky, listy, větvičky, kamínky. Děti se seznamují s náladou hudby a vyjadřují vše přiměřeným pohybovým ztvárněním.

Děti v předškolním věku se rády učí říkadla, básničky a písničky. Dokonce jsou schopni zpěv druhých hodnotit, a to bez zábran, zcela upřímně. Předškolní děti prožívají veselé písně radostně a smutné s dojetím, které však, když chtějí, již dokáží skrýt. Při nácviu nové písničky je důležité děti seznámit s obsahem, vysvětlit si neznámá slova a snažit se děti dostat do atmosféry a nálady nové písničky. Když je písnička jednoduchá, dá se hned spojit s pohybem. Děti v předškolním věku si prostě pořád hrají, prožívají, představují si a tvoří. „Významnou úlohu v předškolním věku mají pohádky. Ovlivňují vývoj řeči, myšlení, fantazie i umělecké cítění dětí. Na počátku období rozumí dítě jen některým částem pohádky, ale později chápe pohádku jako celek. Děti mají radost z pohádek, kreseb, z říkanek, z hudby, z přírodních krás, z hor apod. Vnímání přírody, vzhledu stromů a prožívání procházek může být pro předškolní dítě barvitější a kouzelnější než pro dospělé.“⁴

⁴ Kohoutek, R. Vývojová psychologie. 2.vyd. Brno: IMS. 2003. s.30,31

Námět na aktivitu s využitím hudby

Jak koťátko ztratilo maminku

Cíl: Pracovat na souladu mezi hudbou a pohybem, přizpůsobit rychlost tělesných reakcí rychlosti sluchových podnětů, tělesně vyjádřit vjemy, které vzbuzuje poslech hudby.

Pomůcky: Kazeta a magnetofon, případně ilustrace.

Co dělat: Učitelka vypráví příběh o malém smutném koťátku, které se ztratilo. Pobíhá sem a tam a hledá maminku. Vyprávění se doplní hudbou. Děti nejprve lezou jako koťátka a svým pohybem reagují na vývoj vyprávění. Předvádějí jednoduché činnosti typu: kočka spí, probouzí se, chce žrát, honí se s myší, vyskočí na lavičku apod.⁵

- Hra na hudební nástroj

V předškolním věku se děti poprvé setkávají s hudebním nástrojem, na který mohou samy hrát. Vhodná je především flétnička (sopranová, zobcová). Při rozmanitých, opět hravě motivovaných dechových cvičeních si děti osvojují správný nádech do bříška a výdech. Tato cvičení jsou velmi zdravá a užitečná, zvláště pro děti žijící ve městech, kde ovzduší není právě nejčistější. Dále děti procvičují pohyblivost jazyka a rtů. Hravou formou se děti seznamují s prvními hmaty, ale neučí se znalost not a hudební nauky. Hrají tak, že napodobují hmaty, které jim ukazuje učitel a za pomoci vnitřního sluchu písničky dotvářejí.

- Výtvarné dílničky

Výtvarná tvorba je pro děti velice oblíbenou a zajímavou činností. Nabídneme-li dětem několik možností trávení volného času, vždy si část vybere výtvarnou činnost, ať už se jedná o spontánní kreslení nebo práci s navrženým námětem. Děti baví tvořit, zkoušet nové, pro ně neznámé techniky, objevovat a experimentovat. Rozvíjí tím nejen svou fantazii, ale i tvořivost a pozorovací schopnosti. Výtvarná tvorba neznamená pro děti jen tvoření, ale velice dobře si při ní odpočinou, odpoutají od svých problémů a uklidní se.

⁵ Baudisová, A. (překl. Štička P.) Hry a cvičení pro dramatickou výchovu v mateřské a základní škole. 1. vyd. Praha: Portál, 1997.46,47

Kresby dětí se dají často číst jako dopis, kterým nám dítě říká o sobě, o lidech kolem sebe, o svém domově a o celém světě, co by slovy ještě říci neumělo. Ve čtvrtém roce kreslí děti lidskou postavu většinou ještě jen schématicky. Znázorní to, co je podle jejich představy nejpodstatnější – a to bývá především obličej. Hlava zastupuje celé tělo. Na hlavě se objeví oči – pak nos a pusa. Brzy se tělu přidají nohy. Za nějaký čas ruce, na ruku prsty, na hlavě uši, pak následuje oblečení a do šesti let je tu zpravidla člověk se vším všudy.

Námět výtvarné činnosti:

Velryba vánočních přání

Cíl: Probudit v dětech tvořivé myšlení.

Materiál: Bílé čtvrtky, černé fixy, nůžky, červený a zelený krepový papír, lepidlo, lepící páska, arch balícího papíru.

Co dělat: Nakreslete pro každé dítě na bílou čtvrtku obrisy veliké velryby s pootevřenou tlamou. Bude to velryba vánočních přání. Vysvětlete dětem, že jde o velrybu, která se neživí ničím jiným než dětskými přáními. Děti si samostatně vyzdobí tělo velryby pomocí kuliček z barevného krepového papíru. Případně si velrybu vybarví podle sebe. Každé dítě oznámí učitelce, jaké má vánoční přání a ta ho napíše na lísteček, který vloží velrybě do pootevřené tlamy. Děti si odnesou svou velrybu domů a společně s rodiči si přečtou přání. Třeba se jim na Vánoce splní.⁶

• Cvičení dětí, společné cvičení dětí s rodiči

Pohyb je pro děti důležitý nejen jako nevyhnutelný předpoklad přirozeného tělesného rozvoje, zvyšování tělesné zdatnosti, upevňování zdraví, ale také pro jejich sociální rozvoj. Nesporný význam má cvičení na nervový systém vzbuzováním pocitu svěžesti a dobré nálady. Příznivě působí na citový a morálně volní vývoj dítěte a rovněž na vývoj sociálních vztahů. Rozvíjí samostatnost, odvahu, vytrvalost, zodpovědnost a disciplínu.

⁶ Claycombová, P. (překl. Bumbálek, j.) Školka plná zábavy. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. s.102

V současné době se pohybová aktivita většiny dětí snižuje. Místo spontánní pohybové aktivity dochází k hypoaktivitě, tedy k nedostatečnému množství pohybové aktivity. Stává se oblíbenějším pasivnější způsob života, k němuž patří sledování televize, videa či hraní počítačových her, což se odráží ve snížení zdatnosti, a ve svých důsledcích to může vést k ohrožení zdravotního stavu.

Předškolní dítě se kromě doby spánku pohybuje po celý den, přičemž instinktivně střídá namáhavější pohyb celého těla (např. hru s míčem, jízdu na tříkolce) s pohybem nenamáhavým, tzv. jemnou motorikou, jako je stavění ze stavebnic, modelování, kreslení. Předškolní dítě si velmi rychle odpočine, ale s přibývajícím věkem se již pomaleji unaví.

Mnohé děti nemají dostatek pohybové aktivity. V současnosti, kdy je obrovská nabídka rozmanitých aktivit pro děti, jsou pohybové aktivity vytlačeny atraktivnějšími, módnějšími, ale fyzicky málo náročnými činnostmi. Přitom nabídka sportů pro předškoláka je již široká: sáňkování, bruslení, lyžování, plavání, jízda na kole, míčové hry, turistika apod. Závodní sportování není v předškolním věku příliš vhodné; může vadit intenzita a délka denních tréninků, protože rodiče i děti někdy překračují omezení daná věkem. Dítě pak spotřebovává příliš mnoho energie na pohyb, místo aby jí věnovalo k růstu a výstavbě tkání.

Obsah cvičení s dětmi ve volnočasovém centru směřuje k vytvoření systému základních dovedností dětí, k dosažení optimální zdatnosti a odolnosti organismu a získání dětí pro pohybovou aktivitu. Do programu cvičení s dětmi v centru patří zdravotní cviky (cviky dechové a relaxační), chůze, běh, skok, lezení, začátky akrobatických cvičení, podávání a házení lehkých předmětů, hudebně pohybová výchova, cvičení odvahy, seznamování dětí s vodou.

Cvičení rodičů s dětmi v naší společnosti má velkou tradici. Společné cvičení má vliv na utváření harmonického rodinného klimatu. Cviky a hry s dospělými v páru rozvíjejí kromě pohybových dovedností i citové vztahy dětí a rodičů. Význam tohoto společného cvičení spočívá také v tom, že rodiče si osvojí cviky a hry vhodné pro jejich děti, naučí se dítěti poskytovat správnou pomoc.

Pohybové aktivity v dětském centru by měly přispět k tomu, aby radost z pohybu a ze společně strávených chvil převážila nad pocitem „povinného pohybu“ a nudou. Pohyb se tak stane potřebou každodenního života a pevným návykem do budoucna.

Námět pohybové aktivity

Želví míč

Cíl: Učit se házet na cíl.

Materiál: Středně velký gumový míč, krabice z tvrdého papíru, do které se míč vejde.

Co dělat: Posad'te se do kroužku. Doprostřed postavte krabici, která bude představovat želví krunýř. Dejte míč jednomu dítěti do ruky a vysvětlete, že bude představovat želvu, ale takovou bez krunýře. Děti si podávají míč do kola a počítají do pěti. Dítě, které uchopí želvu na „pět“, si ji ponechá. Všichni odříkají želví říkanku:

Želvo, želvo, želvičko,

polez svítí sluníčko.

Všichni utečou ti brzy,

polez, neroň želví slzy.

Na konci říkanky se dítě pokusí vhodit míč do krunýře (krabice). Pokračujte, aby se vystřídal i další děti.⁷

- Relaxace pro děti v předškolním věku

Současný svět, v němž žijeme, se někdy podobá víru, který nás žene do předem prohraného boje s časem. Máme neustále plné diáře, mnoho starostí a povinností. Často nutíme své děti přizpůsobit se divokému životnímu tempu, v němž není téměř žádný prostor k odpočinku. Již v předškolním období se mohou děti naučit uvolňovat napětí, nervozitu nebo hyperaktivitu. Mnohé z nich potřebují ještě i ve čtyřech letech odpočívat po obědě. Existuje přitom dostatek technik, které tento odpočinek a relaxaci vhodně doplní. Relaxační cvičení by si měla najít své místo i v centru pro předškolní děti především pro brzké odpoledne, ale je možné je

⁷ Claycombová, P. (překl. Bumbálek, I.) Školka plná zábavy. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. s.230

využít kdykoliv, kdy se u dětí projeví pokles soustředěnosti v důsledku únavy, napětí, popřípadě agresivita. Relaxační cvičení pomáhají navodit pocit uvolnění a klidu. Zároveň podporují rozvoj dovedností, které si děti osvojují v předškolním věku.

Námět relaxace pro předškolní děti

Spící domeček

Cíl: zklidnit se a soustředit se na jednotlivé části svého těla

Co dělat: Posadte se doprostřed kruhu, který děti vytvořily.

Mluvte potichu a po každém pohybu udělejte krátkou pauzu.

Projdeme se naším domečkem.

Rukou obkružte obličej.

Zavřeme dveře do kuchyně.

Položte si ruku na pusku.

Zavřeme dveře do jídelny.

Jemně stiskněte prsty nos.

Zavřeme dveře do koupelny.

Zavřete jedno oko a přikryjte ho dlaní.

Zavřeme dveře do pokoje.

Zavřete druhé oko a přikryjte ho druhou dlaní.

A už spím.

Dejte dlaně k sobě a položte si je pod hlavou, jako když spíte.

Relaxujeme.

Teď se probouzím, protáhnu se a zívnu.⁸

⁸ Guillard, M. (překl. Bučinová L.) Relaxace v mateřské škole: program relaxačních činností a her na celý rok. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. s.14, 15

- Volná hra

V žádném volnočasovém centru pro děti v předškolním věku by, podle mého názoru, neměl chybět prostor pro „volnou hru“. Možnost dětí přijít do centra a jen tak si hrát s hračkami, zatím co jeho rodič si dojde k lékaři nebo si vyřídí nepříjemné záležitosti na úřadě, patří k základní nabídce centra. Tato činnost je soustředěna na dopolední hodiny tak, aby rodičům co nejvíce pomohla.

Hra působí jako důležitý činitel nutný k rozvoji dítěte. Hra je pro děti zrovna tak důležité zaměstnání jako pro dospělé práce. Hrou děti cvičí své schopnosti a získávají zkušenosti. Při hře jsou děti v tomto období nejspokojenější.

V předškolním věku se stává hra dominantní činností dítěte, která výrazně stimuluje rozvoj jeho osobnosti. Mezi nejoblíbenější dětské hry v tomto období patří:

a) hry pohybové

- hry s míčem
- skákání, přeskokování
- prolézání průlezek
- hry na schovávanou
- hry na honěnou apod.

b) hry „na někoho“

- na tatínka a maminku
- na učitele
- na prodavače
- na policistu, hasiče, průvodčího
- na kamarády a kamarádky apod.

c) hry konstruktivní

- kreslení, malování
- modelování
- hry s kostkami, s panenkami
- hry na písku

Hračky mají velký význam pro citovou rovnováhu dítěte. Mezi oblíbenou domácí hračkou a dítětem se už před druhým rokem vytváří důvěrné přátelství. Takové hračce později říká dítě své nejtajnější starosti, radí se s ní, svěřuje jí svá nejskrytější přání. Děti chtějí mít svou oblíbenou hračku u sebe dokonce i v noci, děvčátka svou panenku, chlapci zase svého medvídka. Hračka pomáhá dítěti se přenést přes nepříjemné situace, pomáhá mu se vyrovnat s pocity zlosti, vzteku, strachu a lítosti.

Další možná nabídka aktivit v dětském centru:

- Logopedie pro děti
- Cizí jazyky pro rodiče a děti
- Vycházky do přírody, výlety, soutěže, oslavy
- Divadelní představení
- Divadelní kroužek pro děti
- Keramika pro děti
- Dopravní výchova
- Plavání v bazénu pro rodiče s dětmi
- Besedy pro rodiče na aktuální téma
- Výchovné poradenství
- Počítač s internetem pro rodiče aj.

2 Empirická část

2.1 Stanovení cílů

Cílem výzkumu bylo ověřit platnost hypotéz, které jsem si stanovila při sestavování dotazníků. Cílem těchto dotazníků je zjistit, zda bude mít veřejnost zájem o zřízení dětského centra a co od něho očekávají, jaký by měl být jeho program a kolik finančních prostředků jsou ochotni do volnočasových aktivit svých předškolních dětí investovat. Také jsem si chtěla ověřit, zda jsem schopna aplikovat poznatky získané studiem odborné literatury a formulovat vlastní názory a návrhy k řešeným problémům.

2.2 Problémy (P) a výzkumné hypotézy (H)

P 1: Návštěva dítěte v MŠ.

H 1: Více jak polovina dětí předškolního věku navštěvuje MŠ.

P 2: Finanční příspěvky rodičů na provoz MŠ.

H 2: Většina rodičů přispívá na provoz MŠ částkou od 500-1000Kč.

P 3: Spokojenost rodičů s kvalitou programu MŠ.

H 3: Rodiče jsou spokojeni s programem v MŠ.

P 4: Existence volnočasového centra pro předškolní děti ve městě.

H 4: Většina dotázaných neví, zda je v jejich městě zřízeno nějaké volnočasové centrum pro předškolní děti.

P 5: Zájem o zřízení centra pro předškolní děti.

H 5: Více jak polovina rodičů souhlasí se zřízením centra pro děti v jejich městě.

P 6: Finanční příspěvky rodičů na program v centru.

H 6: Rodiče jsou ochotni investovat do 500 Kč měsíčně na zájmové aktivity.

P 7: Nejčastější způsob trávení volného času rodičů s předškolním dítětem.

H 7: Rodiče a jejich děti tráví více času venku s ostatními dětmi než na výletech.

P 8: Program volnočasového centra pro předškolní děti.

H 8: Rodiče mají zájem zejména o zařazení výuky cizích jazyků.

P 9: Aktivní pomoc rodičů s přípravou programu v centru pro děti.

H 9: Více jak polovina dotázaných rodičů nemá zájem se aktivně zapojit do provozu centra.

5.3 Charakteristika zkoumaného vzorku

Distribuce dotazníků byla uskutečněna v měsíci srpnu a září 2006 ve městě Havlíčkův Brod v ordinaci dětské lékařky a ve vybraných mateřských školách. Výzkumu se zúčastnilo 100 respondentů, kteří tvořili výběrový soubor populační skupiny různého věku z rodin s různým počtem dětí. Jedná se o tyto skupiny:

1. **rodiče ve věku do 20 let:** 3% z celkového počtu dotazovaných, všechny tyto rodiny mají 1 dítě v předškolním věku
2. **rodiče ve věku mezi 21-30 lety:** 80% dotázaných
 - s jedním dítětem (15%): všech 15 dětí je v předškolním věku
 - se dvěma dětmi (55%) : 1 předškolní dítě má 45 rodin, druhé dítě je jiného věku;
obě děti v předškolním věku má 10 dotázaných
 - se třemi dětmi (5%): 1 předškolní dítě má všech 5 rodin, ostatní děti jsou v jiném věku
 - se čtyřmi dětmi (5%): 2 děti v předškolním věku má všech 5 rodin, ostatní děti jsou v jiném věku

3. rodiče ve věku mezi 31-40 lety: 17% dotázaných

- s jedním dítětem (8%): všech 8 dětí je v předškolním věku
- se dvěma dětmi (2%): obě děti v předškolním věku mají 2 rodiny
- se třemi dětmi: 1 předškolní dítě mají 2 rodiny, 2 předškolní děti má 5 rodin, ostatní děti jsou jiného věku

Ve vzorku jsou zastoupeny jak rodiny, které využívají služeb mateřské školy, tak i rodiny, které svoje děti do zařízení pro předškolní děti neposílají. Oslovila jsem rodiče dětí v mateřských školách a matky na mateřské dovolené.

Tabulka 1: počet dětí v rodině s ohledem na věk rodičů

	věk rodičů do 20 let	věk rodičů 21 - 30 let	věk rodičů 31 - 40 let
1 dítě	67 %	19 %	47 %
2 děti	33 %	69 %	11 %
3 děti		6 %	72 %
4 děti		6 %	

5.4 Metodologie pedagogického výzkumu

Při zpracování bakalářské práce jsem použila tyto metody: první metodou byla metoda získávání odborných a objektivních informací obsahovou analýzou literárních pramenů. Literaturu, ze které jsem čerpala, jsem vybírala s přihlédnutím k tématu bakalářské práce. Další kategorie zahrnovala metody sběru a popisu dat. Představuje aplikaci dotazníkové metody, která je nejrozšířenější metodou v sociální psychologii a v dalších společenských vědách, a to především pro velký počet údajů při poměrně časové úspore. Výhodou této metody je, že obsáhne velký počet respondentů, získává se velký počet dat a je méně náročný na přípravu. Metoda má tu nevýhodu, že dochází

k odtažitému vztahu mezi respondentem a tazatelem a v dané problematice se nedá zajít příliš do hloubky.

Obsahová struktura dotazníku zjišťuje zájem veřejnosti o zřízení a stanovení programu volnočasového centra pro předškolní děti. Úkolem dotazovaných osob (respondentů) bylo odpovědět na dané otázky zaškrtnutím z několika nabízených možností nebo volným vepsáním odpovědi na určené místo. Otázky jsem formulovala tak, aby postihovaly zkoumaný problém a vyčerpávaly podstatné symptomy, reakce a názory. Dotazník byl anonymní, otázky jsem se snažila formulovat krátce, aby jich nebylo mnoho a tím vyloučila případnou únavu respondenta. Snažila jsem se vyhnout dvojsmyslným prvkům, počet otázek jsem volila takový, aby respondent nestrávil nad vyplňováním dotazníku déle než 10 minut.

Před samotným výzkumem jsem provedla předvýzkum. Dotazník jsem nejprve vyzkoušela na pěti náhodně vybraných lidech, kteří odpovídali zkoumanému vzorku. Poté jsem dotazník formulovala do konečné podoby. Po optimalizaci dotazníkových položek jsem realizovala vlastní výzkum. Poslední kategorie zahrnovala metody zpracování získaných dat.

5.5 Výzkumná data a výsledky výzkumu

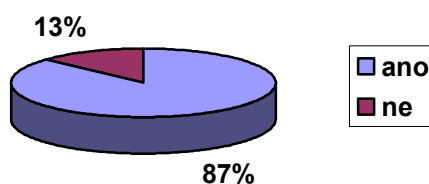
Abychom mohli jednotlivé problémy zkoumat, bylo nutné nejprve definovat výzkumný problém a k němu stanovit výzkumnou hypotézu. Výsledky zpracování dat obsažených v dotazníku byly v závěrečné fázi uspořádány do grafů pro přehlednější orientaci.

P1: Návštěva dítěte v MŠ.

H1: Více jak polovina dětí předškolního věku navštěvuje MŠ.

Výzkum prokázal, že 87% dětí v předškolním věku navštěvuje MŠ. Pouze 13% rodin této služby nevyužívá.

Návštěva dětí v MŠ

Závěr:

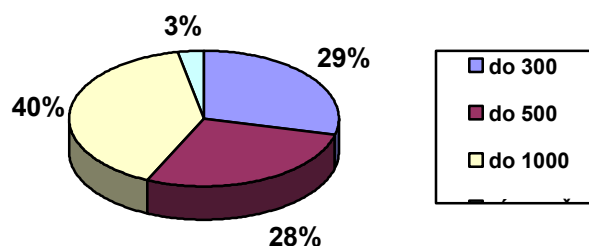
Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti. Předpoklad se potvrdil. Více jak polovina dětí předškolního věku navštěvuje MŠ. Z celkového počtu dotázaných je to 87 dětí.

P2: Finanční příspěvky rodičů na provoz MŠ.

H2: Většina rodičů přispívá na provoz MŠ částkou od 500-1000Kč.

Výzkum prokázal, že všichni rodiče, kteří posílají své předškolní děti do MŠ se finančně podílejí na jejím provozu. V rozpětí do 300 Kč měsíčně za jedno dítě přispívá 29% dotázaných, do 500 Kč 28%, do 1000 Kč 40% a více jak 1000 Kč přispívají 3% rodin.

Příspěvek rodičů na provoz MŠ

Závěr:

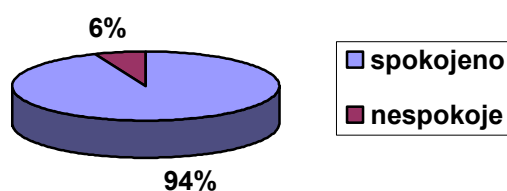
Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti. Většina rodičů přispívá na provoz MŠ v rozsahu mezi 500-1000 Kč měsíčně, hypotéza se potvrdila. V souvislosti s touto otázkou by byla vhodná diskuse s rodiči, zda se jim částka, kterou přispívají na výchovu svých dětí zdá přiměřená nebo nikoli. Tento problém by mohl být předmětem dalšího výzkumu.

P3: Spokojenost rodičů s kvalitou programu MŠ.

H3: Rodiče jsou spokojeni s programem v MŠ.

Z výzkumu vyplývá, že 94% dotázaných rodičů je spokojeno s programem v MŠ, 6% rodičů spokojeno není.

Spokojenost rodičů s programem v MŠ

Závěr:

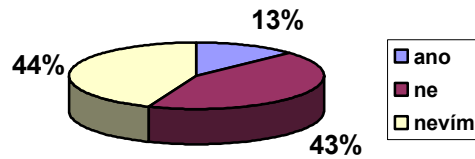
Na otázku odpověděli všichni respondenti. Hypotéza byla potvrzena. S programem v MŠ je spokojeno z celkového počtu respondentů 94 rodičů. Bohužel dotazník již nezjišťoval s čím jsou rodiče v programu MŠ nespokojeni. Jejich odpovědi by byly potřebné zejména pro učitelé MŠ, aby mohli nedostatky napravit.

P4: Existence volnočasového centra pro předškolní děti ve městě.

H4: Většina dotázaných neví, zda je v jejich městě zřízeno nějaké volnočasové centrum pro předškolní děti.

Z výzkumu vyplývá, že 44% dotázaných neví, zda v jejich městě je zřízeno volnočasové centrum pro předškolní děti, 43% respondentů je přesvědčeno, že není zřízeno a 13% ví o existenci centra ve městě.

Existence volnočasového centra ve městě

Závěr:

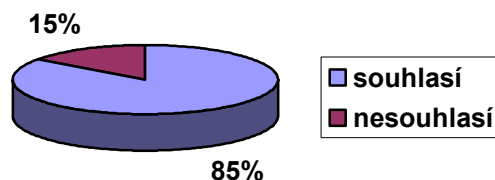
Na otázku odpověděli všichni dotázaní rodiče. Hypotéza se potvrdila, většina rodičů neví o žádném centru, kde by se věnovali volnému času dětí v předškolním věku. Z toho vyplývá, že nově zřízené volnočasové centrum pro předškolní děti by se mělo zaměřit také na svou propagaci. Rodiče se nejprve musí dozvědět o jeho existenci a potom mohou využívat jeho služeb. V současné době je mnoho prostředků, jak se zviditelnit na veřejnosti, např. internetové stránky, inzeráty v časopisech, letáky s programem a kontaktem v MŠ nebo ordinaci dětského lékaře. Záleží zejména na finančních možnostech centra.

P5: Zájem o zřízení centra pro předškolní děti.

H5: Více jak polovina rodičů souhlasí se zřízením centra pro děti v jejich městě.

Z výzkumu vyplývá, že 85% dotázaných si přeje zřízení volnočasového centra pro předškolní děti ve svém městě, pouze 15% se zřízením nesouhlasí.

Zájem o zřízení volnočasového centra

Závěr:

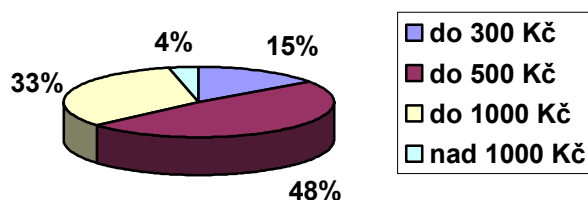
Na otázku odpověděli všichni dotázaní. 85 rodičů souhlasí se zřízením volnočasového centra pro děti. Hypotéza se potvrdila. Již tento závěr je velmi motivující ke zpracování podrobnějšího výzkumu a poté přistoupení k realizaci projektu. U rodičů, kteří se brání tomuto kroku, by bylo vhodné zjistit důvody jejich nesouhlasu.

P6: Finanční příspěvky rodičů na program v centru.

H6: Rodiče jsou ochotni investovat do 500 Kč měsíčně na zájmové aktivity svých dětí v centru pro volný čas.

Výzkum ukázal, že z celkového počtu 85 respondentů, kteří souhlasí se zřízením centra, je ochotno 13 přispívat částkou do 300 Kč měsíčně, 41 dotázaných do 500 Kč, 28 dotázaných do 1000 Kč měsíčně a pouze 3 vyšší částkou než 1000 Kč měsíčně na aktivity provozované v dětském centru .

Příspěvek na provoz centra

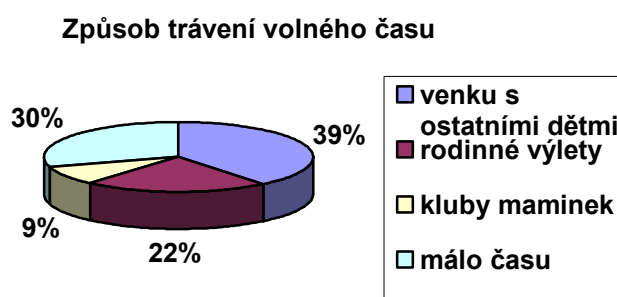
Závěr:

Na otázku odpověděli všichni respondenti. Hypotéza se potvrdila, rodiče jsou převážně ochotni investovat na zájmové aktivity svého předškolního dítěte do 500 Kč měsíčně. Tuto částku podle mého názoru značně ovlivňuje finanční situace v rodině, ale také počet dětí.

P7: Nejčastější způsob trávení volného času rodičů s předškolním dítětem.

H7: Rodiče a jejich děti tráví více času venku s ostatními dětmi než na výletech.

Z výzkumu vyplývá, že 53% rodičů a jejich děti tráví volný čas venku s ostatními dětmi, 30% rodin jezdí na společné výlety, 12% rodičů navštěvuje kluby maminek. Málo času na své předškolní dítě má až 40% dotázaných rodičů.

Závěr:

Na tuto otázku odpověděli všichni dotázaní. Hypotéza se potvrdila. Rodiče tráví o 13% více času se svými dětmi venku mezi vrstevníky než na společných rodinných výletech. Překvapující je velké procento (40%) rodičů, kteří nemají na své předškolní děti čas. Důvody tohoto problému mohou být různé, ale podle mého názoru tento fakt značně ovlivňuje pracovní vytížení rodičů. Tomuto závažnému problému by se mohl věnovat jiný výzkum.

P8: Program volnočasového centra pro předškolní děti.

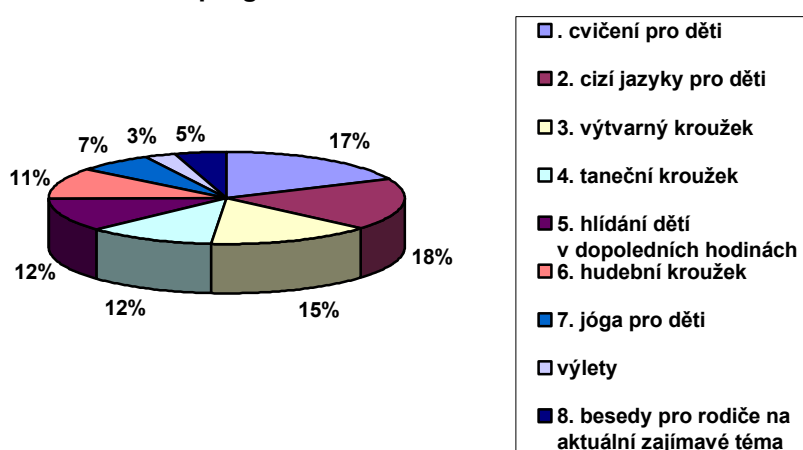
H8: Rodiče mají zájem zejména o zařazení výuky cizích jazyků.

V této části výzkumu zaškrtovali rodiče v dotazníku činnosti, které by si přáli mít v programu volnočasového centra. Téměř ve všech případech vybrali více než jednu aktivitu. Zájem o aktivity je následovný:

1. cvičení pro děti (72%)
2. cizí jazyky pro děti (70%)
3. výtvarný kroužek (59%)
4. taneční kroužek (46%)
5. hlídání dětí v dopoledních hodinách (45%)
6. hudební kroužek (42%)
7. jóga pro děti (28%)
8. besedy pro rodiče na aktuální zajímavé téma (18%)

Z celkového počtu dotázaných pouze 11% si přeje zařadit do programu organizování výletů pro děti a tento požadavek napsalo jako návrh.

Činnosti v programu volnočasového centra

Závěr:

Na tuto otázku odpověděli všichni dotázaní. Hypotéza se potvrdila pouze ze 70%. Rodiče si přejí výuku cizích jazyků pro své děti, ale ještě větší zájem mají o cvičení a sportovní aktivity. Z toho vyplývá, že pohyb nadále zůstává v popředí zájmu veřejnosti i v dnešním pohodlném životě, což je podle mého názoru velmi důležitý ukazatel.

P9: Aktivní pomoc rodičů s přípravou programu v centru pro děti.

H9: Více jak polovina dotázaných rodičů nemá zájem se aktivně zapojit do provozu centra.

Z výzkumu vyplývá, že 55% dotázaných rodičů je ochotno se zapojit do přípravy programu v dětském centru, 45% tento návrh odmítá.

**Pomoc s přípravou programu ve
volnočasovém centru**

Závěr:

Na tuto otázku odpověděli všichni dotázaní. Hypotéza byla vyvrácena. 55% rodičů by se rádo zapojilo do organizace a přípravy programu pro své děti v centru. Tento výsledek byl překvapující v porovnání s problémem č.7, kde až 40% dotázaných uvádí, že nemá na své děti čas.

Závěr

Cílem této práce je vypracovat základní osnovu projektu na zřízení volnočasového centra pro předškolní děti a ve výzkumné části odpovědět na otázku, zda rodiče mají zájem o vybudování takového zařízení a jak by si představovali jeho provoz, program a financování. Snažila jsem se touto cestou ukázat, jak je důležité věnovat výchově dětí čas. Oblast volného času skrývá obrovský potenciál možností vlivu na jedince a svou rozmanitostí poskytuje nekonečnou nabídku různých forem aktivit. Jejich prostřednictvím lze nenásilně dotvářet hodnotovou orientaci dětí a mladých lidí.

Pro šťastnější a zdravější život nás všech by bylo dobré, abychom se naučili využívat svůj volný čas k činnostem, které nás povzbudí k další cestě životem. Jak vychovávat děti dnes radí rodičům řada autorů, ale jedná se spíše o odbornou literaturu, která je mnoho neosloví. Domnívám se, že to, jakým způsobem je člověk od narození vychováván, se pak odrazí i na jeho využívání volného času. Rodina, škola i další činitelé působí na jedince a usměrňují jeho potřeby. Pro cíle naší společnosti vychovávat aktivní harmonické jedince, kteří svůj volný čas využívají prospěšně, je, podle mého názoru, nezbytná spolupráce rodiny, školy a mimoškolního zařízení.

V předškolním období je dítě plné pohybu, her, vymýšlení, dovádění. Někdy se rodiče zamýšlejí nad tím, jak nejlépe využít jeho volný čas. Někteří rodiče uvažují, zda své dítě již v tomto věku přihlásit do nějakého kroužku (např. na fotbal, hru na klavír, na keramiku). Dítě bychom, podle mého názoru, neměli do ničeho nutit. Pokud si to dítě přeje a rodič ví o aktivitě, která dítě zajímá, mělo by se jednat vždy po vzájemné domluvě. To platí i o návštěvě dětského centra. Jsou děti, které v předškolním období stále vyžadují přítomnost dalších dětí, chtěly by stále chodit na návštěvy. Ale jsou také děti samotářské, které si při hře vystačí samy. Jsou více bojácné, některé si nechají od ostatních i ubližovat a nijak se nebrání. Domnívám se, že rodič může své dítě podpořit v radosti z existence jiných kamarádů a může mu pomoci, aby je poznalo a nebálo se jich. Rodič může chodit do dětského centra společně s dítětem a společně si tam hrát. Může mu pomáhat včlenit se do kolektivu. Právě to je podle mého názoru velký rozdíl mezi centrem pro děti a mateřskou školou. V dětském centru má i rodič

šanci pozorovat své dítě v kolektivu vrstevníků, společně s dítětem hrát hry a řešit problémové situace. V dětském centru se rodič setkává s ostatními rodiči, vyměňují si zkušenosti a řeší problémy, které bývají často obdobné. Z toho vyplývá, že dětské centrum je jak pro děti, tak i pro rodiče prospěšnou institucí.

Ve své práci jsem se snažila přiblížit téma, které se zabývá volným časem v předškolním věku v České republice s regionálním zaměřením na město Havlíčkův Brod a jeho okolí. K této problematice byl směřován výzkum, jehož cílem bylo zjištění postojů rodičů k dané problematice. Celkem bylo stanoveno 9 pracovních hypotéz, které byly jednoduchými statistickými a logickými postupy podrobeny dokazování jejich platnosti. Z výsledků zpracovaných dotazníků se z 9 hypotéz 7 potvrdilo a 2 hypotézy se nepotvrdily.

I přesto, že provedený výzkum dokládá určité skutečnosti, pro malý počet zkoumaných analytických jednotek a malé strukturovanosti reprezentantů mu nepřikládám vysokou vypovídací hodnotu a jsem si vědoma omezení platnosti zjištěných poznatků. Samotnou bakalářskou práci jsem zpracovávala šest měsíců. Téma mne velmi zaujalo a ráda bych se problematice předškolní výchovy a volnému času v tomto věku věnovala i nadále. Myslím si, že správné, citlivé vedení předškolních dětí k široké nabídce volnočasových aktivit jim v dospělosti umožní lépe využívat svůj volný čas.

Resumé

Ve své práci se zaměřuji na problematiku trávení volného času v předškolním věku a existencí volnočasových center pro tuto věkovou skupinu. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První část, teoretickou, jsem rozčlenila do níže uvedených kapitol. V první kapitole se věnuji problematice volného času a její stručné historii. Ve druhé kapitole se zabývám samotnou organizací a cílem volnočasového centra pro předškolní děti, jeho finančním, materiálním a personálním zajištěním, prostorovým zabezpečením, časovými možnostmi a účastníky činnosti. Součástí této kapitoly je také obsah činností centra pro volný čas, který je obohacen o konkrétní ukázky aktivit vhodné pro předškolní děti.

V druhé části, empirické, se snažím získat informace o zájmu o zřízení dětského centra a očekávání veřejnosti od jeho činnosti. K získání těchto poznatků jsem zvolila dotazník, kterým jsem oslovila ženy na mateřské dovolené a rodiče dětí v mateřských školách. Výsledky výzkumu potvrzují či vyvracejí pracovní hypotézy a vedou k závěru, že i veřejnost v menších městech má zájem o zřízení centra pro předškolní děti. Rodiče mají jasnou představu o jeho programu a financování. Pro přehlednost výsledků jsem ve své práci zvolila grafy.

V závěrečné části práce je kapitola příloh, která obsahuje ukázkou dotazníku, návrhy na samotné architektonické řešení budovy, která by byla vhodná ke zřízení volnočasového centra pro předškolní děti. Návrhy obsahují nejen pohled na půdorys budovy, ale také pohled na její okolí.

Seznam literatury

1. Baudisová Anny. (překl.Štička, P.) Hry a cvičení pro dramatickou výchovu v mateřské škole. 1. vyd. Praha: Portál, 1997 . s.88, ISBN 80-7178-178-9
2. Bruceová Tina. (překl. Florián, J.) Předškolní výchova. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. s. 172, ISBN 80-7178-068-5
3. Claycombová Patty. (překl. Bumbálek, J.) Školka plná zábavy. 1. vyd. Praha: Portál, 1996 . s.248, ISBN 80-7178-069-3
4. Dunovský Jiří a kol. Sociální pediatrie. 1. vyd. Praha: Grada, 1999 . s.284, ISBN 80-7169-254-9
5. Guillaud Michéle. (překl. Bučinová, L.) Relaxace v mateřské škole: program relaxačních činností a her na celý rok. 1.vyd. Praha: Portál, 2006. s.96. ISBN 80-7367-162-X
6. Hartl Pavel, Hartlová Helena. Psychologický slovník. 1.vyd. Praha: Portál, 2000. s.776, ISBN 80-7178-303-X
7. Hofbauer Břetislav. Děti, mládež a volný čas. 1.vyd. Praha: Portál, 2004. s.176, ISBN 80-7178-927-5
8. Kohoutek Rudolf, Doc. PhDr. Vývojová psychologie. 2.vyd. IMS Brno, 2003. s.84
9. Kulhánková Alena. Nejlepší nápady pro děti. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, s. 140, ISBN 80-247-1333-0
10. Langmaeier Josef, Krejčířová Dana. Vývojová psychologie. 3.vyd. Praha: Grada, 1998 . s.344, ISBN 80-7169-195-X

11. Matějček Zdeněk. Co děti nejvíc potřebují. 3. vyd. Praha: Portál, 2003. s.108, ISBN 80-7178-853-8
12. Matějček Zdeněk. Co děti nejvíc potřebují. 3. vyd. Praha: Portál, 2003. s.108, ISBN 80-7178-853-8
13. Matějček Zdeněk. Šest let ve vývoji a výchově dítěte. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. s.184, ISBN 80-247-0870-1
14. Matějček Zdeněk. Co děti nejvíc potřebují. 3. vyd. Praha: Portál, 2003. s.108, ISBN 80-7178-853-8
15. Matějček Zdeněk. Šest let ve vývoji a výchově dítěte. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. s.184, ISBN 80-247-0870-1
16. Matějček Zdeněk, Dytrych Zdeněk. Jak a proč nás trápí děti. 1. vyd. Praha: Grada, 1997. s.192, ISBN 80-7169-587-4
17. Matějček Zdeněk, Pokorná Marie. Radosti a strasti. 1. vyd. naklad. H+H, 1998. s. 205, ISBN 80-86022-21-8
18. Obroda Karel, Mgr.et Mgr. Základy pedagogiky. 1. vyd. IMS Brno, 2003. s.164
19. Průcha Jan, Walterová Eliška, Mareš Jiří. Pedagogický slovník. 4.vyd. Praha: Portál, 2003. s.322. ISBN 80-7178-772-8
20. Průcha Jan. Moderní pedagogika, 3. vyd. Praha: Portál, 2002. s. 481, ISBN 80-7367-047-X
21. Šmaňhelová Ilona. Dítě v předškolním období. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 2004.s.76, ISBN 80-204-1187-9
22. Vágnerová Marie. Úvod do psychologie. 1.vyd. Karolinum UK, 1997. s.210, ISBN 80-7184-421-7

23. <http://www.zkola.cz>
24. <http://trojlistek.wz.cz>
25. <http://www.ententyky.cz>
26. <http://www.usti.ymca.cz>
27. <http://www.mcbelasek.cz>
28. <http://hvezdicka.info>

Přílohy

Příloha č.1: Dotazník pro rodiče

Příloha č.2: Obrazový materiál budovy a jejího okolí

Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

tento dotazník je zaměřený na získání informací o trávení volného času předškolních dětí a získá informace o zájmu rodičů o zřízení centra volného času pro tyto děti.

Dotazník je anonymní a získané informace budou použity výhradně do mé bakalářské práce na téma: „Dětské centrum - pedagogika volného času pro předškolní děti“.

Prosím Vás o zaškrtnutí zvolených odpovědí. Děkuji za spolupráci.

Dolejší Marcela, studentka oboru Sociální pedagogiky

Věk: do 20 let 21-30 let 31-40 let

Počet dětí: 1 2 3 4 5 6

Počet dětí v předškolním věku: 1 2 3 4 5 6

1. Chodí vaše dítě do mateřské školy?

ANO NE

2. Přispíváte na provoz mateřské školy?

ANO NE

3. V jaké rozsahu (na 1 dítě za měsíc).

do 300 Kč do 500 Kč do 1000 Kč více jak 1000 Kč

4. Jste spokojeni s programem a výukou ve Vaší mateřské škole?

ANO NE

5. Je ve Vašem městě nějaké volnočasové centrum pro předškolní děti?

ANO NE NEVÍM

6. Měli by jste zájem o zřízení takového centra?

ANO NE

7. Kolik by jste byli ochotni do něj investovat (za 1 dítě za měsíc)?

do 300 Kč do 500 Kč do 1000 Kč více jak 1000 Kč

8. Jak trávíte volný čas se svými předškolními dětmi?

výlety

kluby maminek

venku s ostatními dětmi

nemám tolik času

jinak

9. Jak by jste si představovali volnočasové centrum pro předškolní děti?

Zaškrtněte činnosti, které by jste chtěli v centru mít.

Cvičení pro děti

Výtvarný kroužek

Hudební kroužek

Taneční kroužek

Jóga pro děti

Cizí jazyky pro děti

Hlídaní dětí

Besedy pro rodiče na aktuální zajímavé téma

Jiné

.....
.....
.....

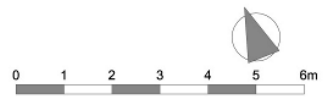
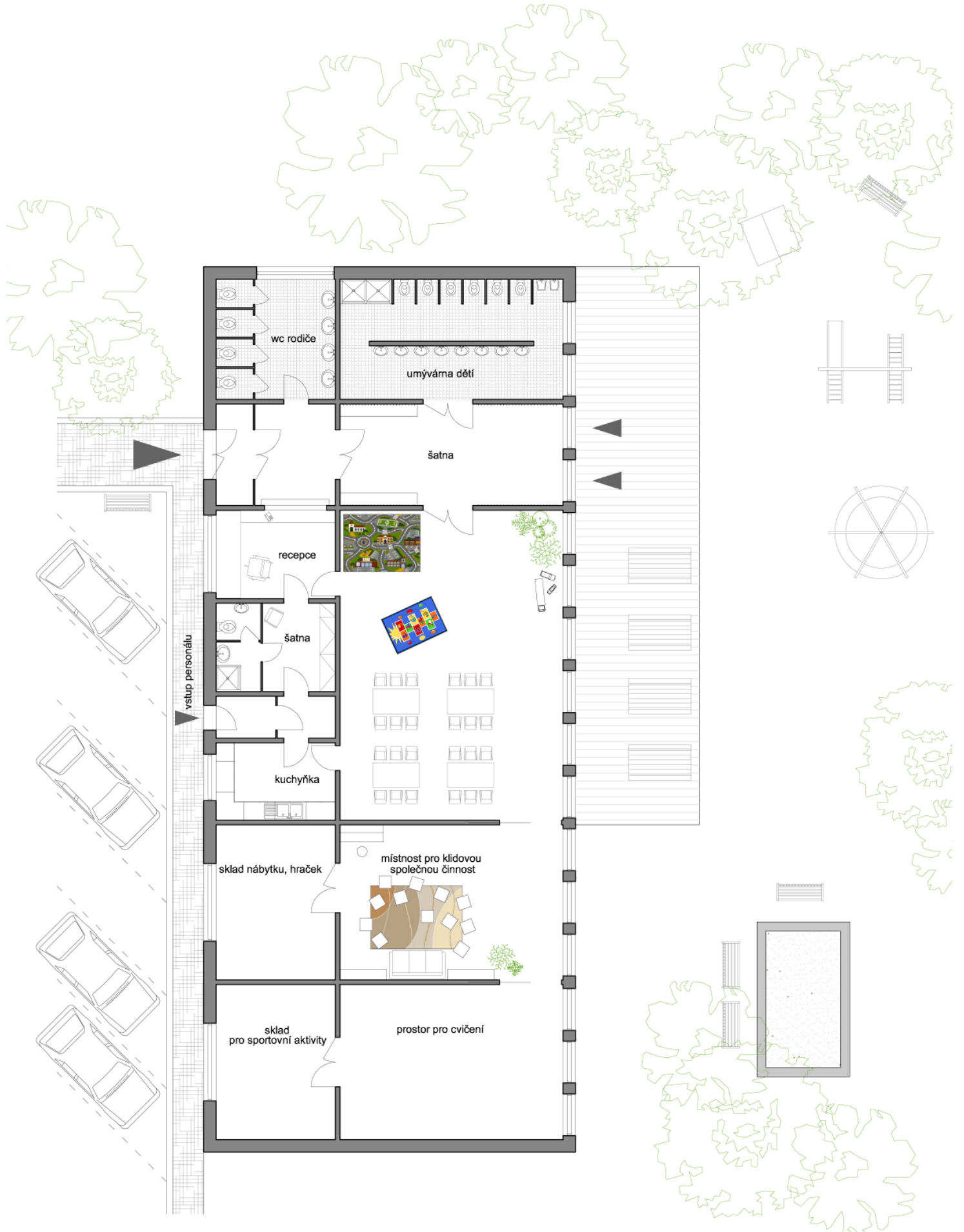
10. Byli by jste ochotni pomoci s přípravou programu v centru?

ANO NE

- příloha č. 2 -

ARCHITEKTONICKÝ NÁVRH

POHLED ZE ZAHRADY OD VÝCHODU

POHLED ZE ZAHRADY OD JIHU

POHLED NA VSTUP OD SEVEROZÁPADU

Architektonický návrh dětského centra vychází z přestavby z bývalé mateřské školky.

Rekonverze se týkala hlavně vnitřní dispozice, v původním uspořádání značnou část tvořily skladové a přípravné plochy kuchyně. Při změně využívání budovy již tato služba nebude poskytována a proto poslouží pouze menší kuchyňka pro přípravu nápojů a drobného občerstvení, které budou chystat vychovatelky nebo rodiče dětí.

Hlavní prostor je rozčleněn do tří částí, oddělených mezi sebou lehkými příčkami s možností částečného propojení pomocí velkých posuvných dveří. V největší části by se měla odehrávat většina zájmových aktivit dětí, které vyžadují pracovní prostor i prostor pro hraní a fantazii. Ve střední části je místnost s klavírem, knihovnou a posezením – přímo uzpůsobený pro hudební kroužek, čtení knih, výuku jazyků, promítání filmů, různé besedy s odborníky apod. Navazuje zde i sklad hudebních nástrojů, hraček, pomůcek pro výuku a nepoužívaného nábytku. V koncové části budovy se nachází volný prostor se zrcadlovou stěnou, určený ke cvičení dětí i rodičů. Dále v dispozici nechybí hygienické zázemí dětí, rodičů, recepce při vstupu a oddělená část se vstupem, šatnou a příslušenstvím zaměstnanců.

Interiéry jsou řešeny s ohledem na malé návštěvníky. Nejen bezpečně, hygienicky, ale i vesele a útulně. Použité barvy rozvíjí a podporují vývoj a fantazii dětí, vytváří příjemné a harmonicky sladěné prostředí.

Celý objekt je otevřen do zahrady, velká okna využívají sluneční paprsky téměř celý den. Přechod tvoří velká terasa s posezením, vhodná i pro zájmové činnosti. Pod vzrostlými stromy se v zahradě nachází nezbytné pískoviště, prolézačky, houpačky, skluzavky, domečky a lavičky k posezení.

INTERIÉR HERNY

INTERIÉR ČÍTÁRNY